

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

T II 46067

Lucii Junii Moderati Columellae
De cultu hortorum Liber XI, quem pub.
Virgilius. M. in Georgicis posteris edendum
dimisit
h'to absque ullâ notâ
Edizione del secolo XV. che ha in fine
D. Finis. S.

92/7186

Columnella de hatis cum interpretatione eiusdem edita p. Pomponium eruditissimi viri die uiginti
augusti 1482. hora decima nona apud gymnasium teneise in domo A. S. P. accepta e hic
de pto. d. et ab eod. Duce uirtute comite futurum

A di 23 di agosto 1482 da mattina uenne nuoue alla salu^{ma}. 8. di sicria ma date dala
del conte giuliano hieronymo conte di ymolu come el duci di Calabria primo genito
re di napoli fu rotto date fite della dicit della qti era imperatore il 8. Rubito di uirtu
aroma anniglia. 15. in loco deo marino castello de li colonnesi. Et grande occisione de
tuto et si coltura et di qti della dicit fusteno molti conqueto e circa le gete et
erino squatre conqueto li homini di nome et otto milia fite. legiti del duci di
toma squatre 15. e fite mille fite. fupress 200 homini di nome del duci. Et 15 signi
scampo id duci di Calabria fu fimo Collo duci di malfi ephedino fime.

A di 27 di agosto 1482 dastro ad bore fite notte off costa colante da era admirato
apparue uer fimo grandissimi de fuoco in lo are tale et tuca li mlti de u
homini impresse fite se acco doro et in loro humore non ueluto ne hano
non ueluto et cost fime ad qti non pui fuste stato. fupero et qn tale
apparue fu cost si grande et lo suo hume no potera ne era di potera
re. Inferiore aquello dello pole tale p quato tempo loro si potera bene duci
fuste tempo diurno ad pole. lo horrare et primo legte mltimo ogli et
dumano fu toto et ognuno fite de pte Indicare fite de grandissimi
humore ad fite.

II

46067

Hain 5500.
GW 7186

Bibliot.
Bonclerici

Lucii Iunii Moderati Columellæ de Cultu hortorū Li
ber. xi. Quem. pub. Virgilius. M. in Georgicis posteris
edendum dimisit Ad eiusdem Carmen præfatio.

Oenoris tui Siluine quod stipulanti sponde
ram tibi reliquam pensiunculam percipe. Nā su
perioribus decem libris ac minus parte d̄bitum
quod naturæ persoluo reddiderā. Superest ergo cultus
hortorum segnis ac neglectus quondam ueteribus agriv
colis: nūc uero celeberrimus. Siquidem cū parciore apud
priscos esset frugalitas: largior tamen pauperibus fuit
usus epularum: lactis copia ferinaq; ac domesticarum pe
cudum carne uelut aqua frumentoq; sūmis atq; humillīs
uictum tollerantibus. Mox consequens & præcipua nra
ætas dapibus libidinosi præcia constituerit. Cœnæq; nō
naturalibus desideriis: sed cēsis æstimetur. plebeia pa
upertas summota preciosioribus cibus ad uulgares com
pellitur. Quare cultus hortorum quoniā & fructus ma
gis in usu est diligētius nobis q̄ tradiderunt maiotes præ
cipiendus est. Isq; sicut institueram prosa oratione priori
bus subnecteretur exordiis: nisi propositum expugnasset
frequens postulatio tua quæ peruicit: ut poeticis numeris
explerem georgici carminis omittas partes quas tamen ut
ipse Virgilius significauerat post se mēorandum reliquit.
Neq; aliter istud nobis fuerat audendum q̄ ex uoluntate
uatis maxime uenerandi: cuius quasi nuie instigāte pigre
sine dubio propter difficultatem operis: uerum tamē nō
sine spe prosperi successus aggressi sumus tenuem admo
dum & pene uiduam corpore materiam quæ tam exilis
est ut in consumatione quidem totius operis annumerari
uelut particula possit laboris nostri: per se uero & quasi
suis finibus terminata nullo modo speciose confici. Nam
& multa sunt eius quasi mēbra de quibus aliquid possūs
affari: tamen eadem tam exigua sunt q̄ aiunt græci ut ex
icomprehensibili paruitate arenæ finis effici non possit.
quare quicquid est istud quod elucubrauimus ideo ppri
am sibi laudem non uindicat ut boni consulat si nō sit de
cori prius editis a me scriptorum monumentis: sed iā præ
fari desinamus. Nunc ad Carmen.

IVLII POMPONII FORTVNATI INTERPRETATIO
IN CARMINIBVS COLVMELLE.

M Emorabiles horti in fabulis narrātur fuisse hesperidū: in quibus non poma quidē aurea: sed tātum oleastrū uiruerūt. Ante omnis uero regis & alcynoi nalice puelę patris fabulis celebrati sunt. Reges persaz hortensī curę inteti fuere. Tarquinius superbus q̄ horto delectatus sit: respōsum ex cisis: lilis ad filium indicat. In. xii. tabulis horti mentio non uillarum habetur.

Alcynoi
Tarquinius

Hortorum quoque te cultus Siluine docebo:

Atq; ea quę quondam spatius exclusus iniquis

Quom caneret lætas segetes & munera bacchi

Et te magna pales nec non cęlestia mella.

Virgilius nobis post se memoranda reliquit.

Principio sedem numeroſo prebeat horto

pinguis ager putres glebas resolutaq; terga

Qui gerit & fossus gracilis imitatur arenas:

Atque habilis natura soli quę gramine læto

parturit: & rutilas ebuli creat uuida bacchas.

Nam neq; sicca placet: nec quę stagnata palude

perpetitur querulę semper conuicia ranę

Tum que sponte sua frondosas educat ulmos

palmitibulq; feris lætatur & aspera siluis.

Ac rados aut pruni lapidosi obruta pomis

Gaudet: & iniussi consternitur ubere mali.

Episcopus primus horti magister exultimatus est! Quare his exemplis principes: & studiosi homines hortis incubere nō extimescant. Signa saturnica ī hortis olim posita: tutela uero eorum ueneri attributa ē: cuius iucundo numine auxiliante ad interpretationē ueniāus. Quā ex plynio: uarrone: Catone sūma diligentia tituli honore nō deraso excerptus.

de ornatu

In poemio relictas a p. Virgilio georgici carminis partes expleturum se fatetur. Hoc frequens

petitio. p. Siluinus exigebat: urgebatq; ē facile laudis cupidum. Virgilius tamē assumenda posteris curam reliquit in hęc uerba. Verū hęc ipse equidem spatius exclusus iniquis. prætereo atq; alius post memoranda relinquo. Multū posteritati tribuit: quā adeo dignaz puto: ut agricolationis suę terminos ponat: nō ergo iniuria hoc negociū exequēdū uetus rusticatiōis artifex cōsumato iam operi suo mādauit: quod liberuz affert testimoniū quantū colonis olitoribulq; ac uinitoribus tradiderit. Cęlestia mella: Multa iugis affert de ongie apuz poetice magis decora fabulis: q̄ rusticorū obseruatiōis: aut diligentie: nos tamē pro interpretationē dicēus:

Autunt mulierem specie pulcherrimā nomie Melissam iouē in apem cōuertisse. Homerus ex scabrōibus natas dicit: quas Nymphę phryxōides educauerūt. Mox ī cretēli ātro iouis extitisse, nutrices: & pabula diuinitus sortital: quibus ifātem educabāt. Hoc uirgilius idicat inq̄ ēs: Dictęo cęli regem pauere sub antro. Et in qua regione natae sint: ad agricolas minime pertinet an in thessalia sub aristeō: an in insula tea: an entrei temporibus sub monte himetio: an in creta sub saturno: ut menander ait. Nec ad nos pertinet pericrutarū utruz ut alia animalia gingatur: an ex floribus progeniem inquirant: & utrum euomant mel: an ex alia parte edatur. C principio sedem: eligatur ab olitore non macilentum solum ac sterile: cui facile terga. i. cespites ī superficie resoluantur. Numeroſo: ab numero herbarum & cum sit fossus ager: ita teratur ut sit instar gracilis harenę: uel si tale solū non facile reperitur: alia animaduertenda sunt: ut per se terre benignitas inculta: tamen & uuida: ut Varro scribit. i. humida educet ebulos uirgulta sã bucę rami instar: uitandum semper illud solum est: quod siccum: uel palustris stagno madefactuz ubi ramunculi uiridi tergo saltant. Tum quęe sponte sua: laudat soluz: quod ultro ulmos nutriat: & siluestri palmitē lætes. Et acrade: quod spie genus est. Et gaudet atris pruinis: obtegi: & consterni siluestri & indigena malo.

hymn
Melissam
phryxodes
de apu mu

acrade

Sed negat helleboros post hęc amara ferre neget ut hellebori duo genera albu: & nigru optimum est: ut plynius meminit in anthicyra. Duę sunt urbes nomine anthicyre: Altera phocidis: altera sinumaliaco ad oetam montem: ubi optimu nascitur helleboru: & iō dicit oetia siue anthicyra potio: cuius causa ut mortales purgarentur: locum celebrē fecere insanientibus: paret sumptu utile helleborum: aliter ueratrū appellatur. Sed negat hel. Melāpus medicus Amythaonis filius helleborum iuenit: qđ melapodium uocant: alii dicunt pastorem eiusdem nomis inuenisse:

cū capras pasceret. Et noxia galbana: Negat & galbanu: herbā adeo ipso olfatu acrem q̄ nidore serpētes fugat. Neget & taxos moestas: & funebres arbores: quibus thessalia docente plynio maxime abundat. Quaz ūbra lac & succus loetū affert: ūde toxica: quali taxica sūt appellata. Fumus ē taximures necat. Neget mādragoram: quę naturā quādā cū homibus mixtā habet cum & mas sit & foemia. Eam fosfuri ab auersate uēto cauet: & occasum spectat p̄us tribus circulis gladio sepiūt. Vis eius in poculo sōnifera est ac ē olfatu. Cicuta: ut plynius scribit li. xxv: publica atheniensium poena uene-

num est epota Socrate sustulit. Ex ea illici testes & loca circa pubertatē uenere: cohibent? Cicute aduerfatur uis pericāpi herbę similis papaueris cū seruetissima sit: ac ē lūgis simile r̄me diū affert & panaces & thus. Ferrule: pueroꝝ tormēta sūt Socrate tñ libero patri: a finis lapidissimę sūt: ceteris iumētis ueneno: ideo asinus grato hostia baccho cadit. Rubi: spinoso dorso cruribus noxi sūt: uim siccandi: & stringēdi hnt. In radicibus ranā nutriunt: quam ex suo noie rubetā dicūt: ideo ad maleficia magicis auxiliū p̄stāt: decocti tñ in austero uino dētes firmāt. Est genus rubi: qđ r̄hosā gigit. paliuron: aphri Suton uocāt genus ē spine: & effi cacissimum cōtra serpētes. Vicini quoq; sint amnes: sit horto uicinus fluiuis: aut i co sōtes erūpant. Aqua. n. alimentum herbis p̄ebet. puteus in horto & si utilis: multo tñ labori o litoribus aquā haurientibus ē: & sic non facile locus irrigatur. Cigāt locū horto idoneū uel parietes uel sepes: quę hoc mo sūt plantātur s̄buci spatio triētal: inde semia ruborum oblongis inserta pastillis ordinati ponūtur: sepē triēnio faciunt & furi & p̄ri in uiaz: post trinatu gaudēt singulis annis rubi aduri: & adustione asperiores erūpant. Dēdalus īgeiosus fuit interfecto s laudatus pueros suos distrigentes se fecit: Huius dēdali mūera itelligit munera: nō illius at hēensis. policletus: sityonius Ageladę sculptoris discipulus fuit: diadumencū puez expressit molliter cubatē solusq; hoium: ut meminit plynius li. 3. artē ipsā fecisse artis opere iudicat: sculpsit distrigētē se & nudū talo incessētē. phragmō: sculptor & pictor fuit: ergo opa phragmonis & ageladę & policleti & dēdali frētatis nō querāt rustici: s; locēt i medio horto imaginē p̄p̄i trūco ex p̄sā ut etiam mōet Tibulus cū ait: pomosiq; ruber custos ponat i hortis: Teneat ut saeua falce p̄apus aues. Columella nō p̄p̄i: s; hō estior uocabulo Ithyphallū nōminat. priapus filius bacchi: & ueneris fuit: qa uinū uenerē cit: Nūc egyptus Ithyphalluz nominat: Alii Tiphōa: ut diodorus scribit hic deus putatur sacratu ab inde cum interempti ma

bozuo
negat
trum
apodunt
anum
uca
dragoce
uta
uio
bi
uron
nton
pos sunt
dard
eletus
mon
us
us

ritio syridis mēbra oīa legisset: nusq̄ reperit uirile mēbrū: iō tēplū hūc prope nilū statuit cū facer
dotibus: Ergo age: tēpus sationis dicit. pestū opidū i lucania: cuius moenia ppe mar magni
spatiū adhuc integra uidētur latitudie & altitudie mirāda: a tuscis cōditū possidoniā dixerunt: &
eius sinū possidōiatē: possēa rōani missis huc colōi s̄ aplauerūt: ut ait Strabo. Hic rholā fere al
bicās bis āno prouēit maio & septēbri. Foditur hortus post occasū caniculę. Stellę cum oc
cidūt fingūtur a poetis ad oceanū potus gr̄a iuisse. Canis hic ut scribit Igius: erigomis fuit: & in

postum

Canis

Ergo age nunc cultus & tempora quæq; serendis
Seminibus: quæ cura satis quo sydere primū
Nascantē flores pestiq; rholaria gēment.

Quo bacchi gēus aut aliena stirpe grauata
Mitis adoptatis curuetur frugibus arbor.

Pierides tenui deducite carmine musæ.

Oceani sitiens cum iam canis hauserit ūdas:

Et paribus titan orbem librauerit horis.

Quom satur autūnus quassans sua tempora pomis

Sordidus & musto spumantis exprimet uuas:

Tum mihi ferrato uersetur robore palæ

Dulcis humus: si iam puluis defossa madebit:

At si cruda manet cælo durata sereno:

Tum iussi ueniant decliuo tramite riui.

Terra bibat fontis & hiāti compleat ore:

Quod si nec cæli nec campi competit humor:

Ingeniumq; loci uel iuppiter abnegat imbrem:

Expectetur hyems dū bacchi naxius ardor

Aequore cæruleo celeretur uertice mundi

Solis & aduerso metuant athalantides ortus:

Atq; ubi iam tuto nec dum confusus olympo

Sed tepidus profugit chelas & spicula phoebus

lingua hēt stellā unā: q̄ cās
appellatur. In capite unaz
quā nōnulli syriū dicūt:
plynius ut si refert aqlōes
ātecedūt cāculę exortuz
quos pdromas appellant
post exortū idē aqlōes cō
stātus spirāt et helias uo
cāt. Oritur. vii. cal. augu
sti. Occidit: s; n̄ tota post
xl. dies. Dū bacchi na
xius ardor coronaz dicit.
Antadna coronaz dono ac
cepit a Theleo: ide nup
sit libero patri: & post ei
mortē liber pater coronā
i cælo collocauit. Alii
dicūt hāc coronaz dedisse
bacchū Antadnę: cum ad
minoem i cretā uēit: alii di
cūt coronā fuisse datā a ue
nere baccho i nuptis deo
rū. Hęc cācro & leōe ex
oriēte occidit. Exorit euz
scorpio hēt stellas nouē in
rotundo dispositas: Alii di
cūt hāc coronā omni no
nis octobris. Celeret:
qa sol ppter breuitatē die
rū celerare uidēt. Atlā

corona

ides: uergilię: q̄ iō metunt ortū solis: qa. xi. kal. nouēbris occidūt solę. Atlas expliōe oce
ani filia ait Igius: ut alii deucalionis filias hūit. xv. q̄ uno uocabulo atlāides dnr. Verū qnq; ex
his hyades noiātē a fratre: q̄ fuit byas: qa sororibus plurimū dilectus ē. Rēliq; plades a mīe
dictę Vergilię dnr qa cū uere exorunt: ita eaz exortus estatē significat: & occasū hiemē. Ale
xāder ait hyadas dictas qa fuerit filię Hylēs & Boetia: & s; septē: una uero qa lisypho nupit n̄
uidēt: ex his & electra dardani & ialii mīe fuit: que post dirutā troiā i parisi capillis lugēdo i co
metē uersa ē: iō desolationē regnoz idicat. Ci. ait hyadas a pluēdo dictas. Idē ipe
rite nri fuculas dicūt a subus. Ego puto qm̄ lues luto gaudeāt. Hęc puellę figuratę i cælo fue
rūt a lycurgo: & collocatę i effigie Tauri pluuiam idicat. Trepidus fugit chelas: scorpiū di
cit: cuius pma pars dnr chelę: sol igreditur scorpiū. xiiii. kal. nouēbris trepidus: qa ppter bre
ues dies fugere uidetur. sol: & qui fugit signū pbet tioris. Spicula phoebus dira negat: solē i
grediētē sagittariū dicit. xiii. kal. decēbris. Alii cētaurū hūc eē arbitrāt chyronem: alii ut lūius
Igius ait fuisse crotum filium euphemis nutricis musarum: & habitasse in parnalo cum musis:
& uenationi acerrime incubuisse: unde & usum sagittis & equo insedisse. post mortem prae
cibus musarum a loue iter astra relatū: & uaria forma pscriptū: Equia ppter ulū equi: sagittis qa
uēator: cauda satirica: quia carmibus satirā exercuit. Coronā hēt i pedibus stellaz. vii. p̄ceps

At hinc
byades

Sagittarum
Sagittarum

occidit: exortur directus. **Festinat adhuc ē in eadē fictione:** quia propter breues dies festinat uidetur. Ergo ubi hiēs esto coloni minime parcēdū reor. **Falsae matri. i. terre. Falsae:** quia sine cultura nō multa parit: subiūgit postea terrā fuisse gētricē nostrā. prometheus ex luto cretaceo hominem formauit: pater fuit deucalionis filius lapeti: qui fuit unus ex Titanibus: Diluuium fuit unum Ogygio rege: de quo samothracēs scribūt: Ogygius fuit rex i thebana regione: quem ut ait Varro: ferūt condidisse thebas Boetie. Aliud diluuiū fuit sub deucalione:

qui tactu saxoz genus humanuz cū uxore pyrrha r̄ cuperauit: & tūc Neptunus. i. aqua īmersit orbē terraz: Iniecitq; īteris tiorē: qui ēt satis tremētez uideī plutonē. Baratz profunditas ē a similitudine loci: cui ē in egypto profū dissimī: cui nomē ē baratz

Styx palus ē inferni: p quā diis iurare ēt nefas est. **Cautes montiū saxa:** q̄ im pulsu deucalionis genus humanuz pepererūt. **Sō:** nos propter p̄cedētes plu uias q̄ sōnum alliciūt: estu .n. nimio labore defatigamur: postea cum pluit tēpus quietē suadet. **Cur uidentis aratri. Comas** superficiem terre uiridem **Cunctātia:** morātia. diu enim cunctatur: cum nō opus exegit: nisi īminente hieme. **Rastra & clatra** Instrumēta agricolaz sūt ad pectēdos agros. **Viscera.** radices herbaz dicit: q̄ ad fertilitatem amputandō sunt. **Matris. i. terre:** ut plinius li. ii. Sequitur ter

Dira negat tergoq; eroti festinat equino
Nescia plebs generis matri ne parcite falsae.
Ista promethea genitrix fuit altera creta.
Altera nos enixa parens quo tempore saeuus
Tellurem ponto merfit neptunus & imum
Concutiens barathrum laetheas terruit undas.
Tuncq; simul stygium regem uidere trementem
Tartara cum pelagi streperent sub pondere manes.
Nos foecunda manus uiduo mortalibus orbe
progenerat: nos abruptae tum montibus altis
Deucalionae cautes peperere: sed ecce
Durior eternusq; uocat labor: eia age segnis
pellite nunc sōnos & curui uomere dentis
Iam uiridis lacerate comas: iam scindite amictus:
Tu grauibus rastris cunctantia perfode terga.
Tu penitus marris eradere uiscera matris
Ne dubita: & summo frequenti cespite mixta
ponere que canis iaceant urenda pruinis.
Verberibus gelidis ireq; obnoxia cauri.
Alliget & saeuus boreas eurusq; resoluat.
post ubi rhyphae torpentia frigora brumae
Candidus aprica zephyrus regelauerit aura
Sydereoque polo cedit lyra meria profundo.
Veris & aduentum nidis cantauit irundo

ra cui uni rex naturę partiu eximie ppter merita cognom̄ ididius maternę ueneratōis. Nos nascētes excipit: natos alit: semelq; editos suscipiet: & tēper nouissie complexa grēio iā ab reliqua natura abdicatos tum maxie ut mī operiēs: & paulo post terra spētē hoīe p̄cusso āplius nō recipit: & T. Lucretius sic ait li. v. **Quare ēt atq; ēt maternū nōz adepta terra certo t̄pre fudit** Cais iaceāt urēda pruinis. frigus ut ardor urit: efficitq; aduistiōē fertiliois glebas: iō cisalpinī cinerē maxie pbāt ī stercoreadis agnis. Cais q̄a frigonibus & gelicidius albescit. Supficies telluris ire. i. ipetu & uiribus de uetis sic plinius sub solāus uetus ē qui spirat ab oriēte equinoctialis: ab ortu brūali uulēnus. Illū grēci ap̄helutō: hūc euz appellāt: a meridie auster: ab occasu brūali ap̄bricus notū & libanū noiant: ab occalu equinoctiali fauōius: ab occasu solstitiali chor. rus. Sephiz & argestē uocāt: a septētriōibus septētro: ierq; eū & exortū solstitialē aquilo ap̄ eos dictus & boreas. Riphei mōtes sub septētriōē uli: un̄ credūt spirare boreā qui maximal hēt hieme uires. zephyrus spirat uere lyra cedit. iiii. nonas febr. aliqui uolūt kal febr. & noctu qn̄ & occidūt terga leōis: ut lūius lgius: ait ouidius ī analibus ill. Illa nocte aliqs tollē ad lyō ra uultū: Dicit ubi ē hodie lyra q̄ fultit heni: dūq; lyra q̄rit medii quoq; terga leōis iliqdas **Ibito** merfa notabit aqs lyra hāc effec̄ mercuri. q̄ imitileō mōte archadie: ide orp̄heo traditā dicūt alii dnt hāc lyra p̄cessā orp̄heo ab apollie p̄ reptā cutbarā. it̄fectō orp̄heo musē ī celo lirā col

uuuz

urum

nr̄ dca

en̄ us

ra colopi.

do uoce

locat: Aliud dicitur esse lyra ar yois cythardi: q̄ fuit ut hōdit q̄ memit. h. j. t̄p̄r cipseli tyrāni corinthiac
p̄m q̄oiaz cytharistaz. h̄yrūdo nūtiat uer. **Ruder:** ruder iſtrumtū sil' e stypho terci ad uebēd
ſtercora: & imūditias idoneū. **Ieiūa:** p̄ macilētia: & ſterilitate irē. **Qualos:** iſtrumta ſil'i
ruderibz un̄ quaſſili. **pabula:** ſtercora & ſimū. **Nouale:** ager d̄r galternis ānis ſit. **Equō:**
planitiē irē. **Marra:** iſtrumtū ad excidēdas h̄baſ. **Ligo:** foſſoribus iſtrumtū oibus neceſſant
Vbera māmas ſc̄z. i. cum' os ſtercoris. **Et ubera.** i. pigua ſoluant & miſceant' toti maciē:

Rudere tum pingui solido uel ſtercore aſelli
Armenti ue ſimo ſaturet ieiunia terrā:
Ipſe ferens olitor deductos pondere qualos
pabula: nec pigeat feſſos præbere nouali
Immundis quæcunq; uomit latrina cloacis:
Denſaq; iam pluuiis durataq; ſumma pruinis
Aequora dulcis h̄ui repetat mucrone bidentis:
Mox bene cum glebis uiuacem ceſpitis herbam
Contundat marræ uel fracti dente ligonis:
putria maturi ſoluantur ut ubera campi.
Tunc tritura ſolum ſplendentia ſarcula ſumat:
Anguſtoſq; foros aduerſo limite ducens.
Rurſus in obliquum diſtinguat tramite paruo.
Verum ubi iam puro diſcrimine peſtita tellus
Depoſito ſqualore nitens ſua ſemina poſcit:
pingit & in uarios terreſtria ſydera flores.
Candida leucoia & flauentia lumina calthæ
Narciſſiq; comas & hiantis ſæua leonis
Ora feri: calathiſq; uirentia lilia canis.
Nec non uel niueos uel cæruleos hiacynthos:
Tunc quæ pallet humi quæ frondens purpurat auro
ponatur uiola & nimium rhoſa plena pudoris.
Nunc medica panacem lachryma ſuccoq; ſalubri

c̄ſiōes cū ēittunt' ſil'es & ori leōmo apto: ē & alia h̄ba: q̄ uocat' cauda leōis: quā gr̄eci d̄nt h̄ip
potiſſim **Hiacynthos.** Hiacynthū cōitaſ fabula duplex luctuz p̄ferēs eius: quē apollo diſe
xerat. aut ex aiacis crūore editi ſunt hiacynthi uenit diſcurrēdo: ut gr̄ecz ſfarum ſigura le
gatur inſcripta: prouenit maxime in gallia: cuius radix eſt bulboſa. Sunt hiacynthi albi & ce
rulei. **Violę** genera plura: lutea purpurea alba: ſed purpureę latiora ſolia ſtatim a radice car
noſa exemit: unde hiacynthina ueſtis appellata: maxima auctoritas lucteis: genera alia tuſcula
na: marina: callatiana: quae autunno prouenit: cetera uere. **Rhoſa** naſcitur ſpina melius quā
frutice: ei q̄ genera h̄ec fecere maiores: p̄reſſina campana: miſeſia: cui ſit ardētīſſimus color:
trachina: albandica: cētifolia: graecula: autūnalis: quę & coroneola appellat'. **Rhoſę** & co
ronis inſerunt: & uirgines decēt: ideo & pudorem p̄ſe ferunt. panaces ut plinius meminit:
ipſo uocabulo remedia p̄mittit: laudaſ achillea qua utebat' chirō: aliq̄ liguſticū ex ḡne panacis:
uolūt panacēs: ex utroq; t̄pe leui & ſubacta t̄ra leui raro diſſit. Inuēit' & eius ḡnis q̄ pipis ſapore
h̄t añ illi nom̄ pipidis liguſticū: qd̄ i ligunę mōtibz naſcit: & ubiq; ſuauius ē ſatiuū: ſilueſt' h̄baz
unū ḡns erraticū uocat' nigz cubitali altitudie radice craſſa & corticoſa caulic' o iſlexo: ut cōni
cula: Naſcitur potiſſimum inſlatu maris: unde aliqui glauceum appellant: aliqui paralion: eius
radix acetabuli meſura cocta in duobus ſectariis ad dimidias datur lumborum uiciis?

Sarcula: iſtrumta ruſtica
quas uulguſ uamas dicit.

Fori: i agris ſūt ueluti p
ut ſulci & oblōgi. **Fori:**
ēt p̄ ſedibz & p̄atibus: &
fori i nauibus qbus nautae
ſedētes remigāt. **Peſti**
ta: polita & lubacta ſqua
lor p̄cedit cū t̄ra ē inculta:
qa frigora ſqualorē & hor
rorē ubiq; p̄bēt. herbe cū
florescūt: d̄nr eē ſidera ter
reſtra. **Floruz** p̄ma uer.
uiola leucoia. i. alba: t̄p̄i
dioribus uō locis ēt h̄yē
me micat: p̄xima uiolę cal
thæ ē apliſſia: uicit nuō fo
lioꝝ: grauis t̄n: māria odo
rator. **Narciſſi** duo ḡna
i uſu medici recipiūt: unuz
purpureo flore: alterz her
baceo. & n. auare narcis
ſus dicit' nō a fabuloſo pue
ro diſfert a lilio hoc mō: q
narcisſus in radicibus ſolia
habet: probatiſſimus eſt i
lycię mōtibz. **Narciſſi** uō
pueri monumtū i ora boe
tię: p̄ qd̄ traleūtēs ſilebāt:
vñ tacitū uocabāt. her
ba leōina i mōtibz naſcit:

ruder
qualos
quasi

ferro for

do flo

caltha

narci

herba le

hiacynth

violaz

roſaz

panace

uerru gna
on
ambly pty
papauer: satium & sponte nascens: eius duo genera album: & nigrum. Enigro sopor con-
cipit: albi caulis tentur: & cum uino bibitur elephantus medetur. Papaueris satium. tria sunt ge-
nera. candidum cuius semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur. Alte-
rum nigrum e cuius scapo inciso lacteus succus exprimitur. Tertium genus tyram uocant. Id
nolri erraticum quod sponte quidem sed sponte cum ordeo nascitur eruce simile: succu papa-
ueris medici opion appellant. Bulbos megaricos maxime celebrat cato: sed & bulboru no-
bilissima e scila genera bul-
borum graecis noibus no-
tant: differunt q; odore sua-
uitate: sapore: colore: ma-
gnitudine: oia ei; feruentis
naturae sut: io libidine accē-
dunt: megarēses ppli sut i
græcia pythagoras uolum
copoluit de bulbis mega-
relibus. M. uarro & apiti-
us ita scribunt: aqua de quo
quat bulbos: q ueneris usu
qrunt: hoc mo in nuptus
apponunt: hoc plus addit
apitius cu nucleis pineis &
eruce succo & pipe. Ge-

iporu
uua
plus
tulis obruta glebis: hic intelligendu puto de sile cuius genera tria. Optimuz massiliense. i. getu-
licu grano fuluo. Secundum ethiopicu nigrus: tertium creticu odoratissimu: folia eius utilia:
qa partus adiuuat: hoc maxime pasci dicunt cerue paritur aliqui itelligit de ciperu q e gladio
lus radice bulbosa laudat in creta pbenice naxo & ponto. Nulli isenor egyptius: & getulicus
Na & ibi nascitur pcipue: neq; e alia herba q taz celerius & uehemētius sopita uenerem reuo-
cet ut scribit teocritus: apollodorus ait cypo foetas foetias abortiuas fieri: io si feia appetit ate
coceptu comedat: & e alia herba similis cypo: cuius radix appellat zimiber: apud nos imitatis
litteris gengiber: alii dnt ee lothon. Eruca: tota ueneris e eius et semen scorpiōis aranei mu-
risq; ueneris medet bestiolas corpori nascentes arcet: in condendis obsonis miri saporis e: len-
tigines ex aceto fugat: cicatrices reducit ad candore cu felle bubulo: estate siue hyeme sata fa-
cile erupit: lactucis pro temperando algore miscetur: ideo holitores cu lactucis uedunt. Eruca
seritur prope priapi statuam: quia cuz callida sit: uenerem incitet. Frugifero: idest abundanti

uua
Cheropolu ipso uocabulo praecipit: & significat esse per breue: idest quia frondibus luxu-
riat & non uirgulto: quare a folis luxuriantibus nome accepit. Inhibita ipatientiora frigoris
sunt qua lactuce plunt tn fastidito palato: caule no minus grata: qua folis ac radicibus: seritur
uerno tpe ultimo uere plantae transferunt: & erraticu in thibu: qd egyptii cicoriu uocat. Ali-
um per simplex l scribitur ut pomponius assent etulius feruet: ideo uenenatis medetur. Huic
proximum est ulpicum: quod quidam alium punicum uocant. Spicas habet incrementi lon-
ge maioris: quam alium: odoris etiam acutionis liratim seritur spatio palmaru sic & spicae aliule
uiter desiguntur. Quaeque fabis: uno uersu dicit condimenta multa: sisimbrum scrpil-
lum: nepetam: pulegium: timium: uerum in condiendis fabis haec adhibentur: sisimbrum ser-
pillum cum porro sectiuo: & liquamine uel oleo: Apitius tamen aliter condit: sed magis saluti
quam saponi confert. plinius lomentum fabatis miscet. sunt etenim fabae conuiuia fabrorum.

uua
Sifer: tiberius caesar nobilitauit omnibus annis a germania flagitans: Gelduba castellum
est bene imminens: ubi generosum sifer nascitur. ex quo uidetur frigidis conuenire locis: eo-
quitur inde neruus ex eo facile extrahitur: postea mullu infertur. Assirioque uenit. Se-
quitur sirtaca radix ab hortis sirtorum translata: inde prouerbiu multa sirtorum olera. Quod
sirta sit i hortis oposissima. Huius generis e rubra tigedis lanis apta: saxolii & aspis locis nascēs
pcipue tras euphrate: caule ferulaceo tenuiq; idigenae tn uicib; utunt: mirq; expetit flore sine

odore spinoso & uliginoso. Interdū madefacta lupinis miscet: pro gustu suauiore icitat: q̄ pocu
la egyptioꝝ q̄ cū minime uinū nō hēant: hoc hñt poculi genus: ut plynus scribit: zītū & cerua
fiā: sed diodorus de zito latius primo & q̄nto libro: Ferāt bacchū pegrinatōe terraz ulū uis
ni docuisse: & ubi celi status: & natura terrē uites nō ferret: potū ex hōdeo cōfect paulū a uio
differentē: quē nōnulli zītū dicunt. Hoc & osyris prius i egypto docuit: & in thracia: nisi q̄
uez ē: bacchū & osyridē eundē putes? Assyrio seie: q̄ asyria prius dicebatur: postea & syria

Cerua
Zitu

Asyria
Syria

Secta que præbetur madido latiatā lupino:
Vt pelusiaci proritet pocula zythi.
Tempore non alio uili quoq̄ salgama merce
Capparis & tristes inulæ ferulæq̄ minaces
plantantur: nec non serpentina gramina mentae:
Et bene odorati flores sparguntur aneti.
Rutaq̄ palladiæ bacca uictura saporem:

nominata. Est & tyros
una insula ex cicladibus cū
prima silia continuata: un
de ortū duxit p̄hercides
sirus. Vt pelusiaci: pe
lusium in quadam egypti p
te est: q̄ augustanica est no
minata prope thebaides: ?
pelusium urbem condidit
peleus Achillis pater mo
nitu deorum post lustratio

nem lacus: qui alluit pelusii moenia. Eo enim tēpore peleus furis agitabatur: quia p̄herempho
rum interemerat: et purgari querebat. Salgama est quicquid ad uinum totius anni conditur:
ut puta mala: pira fici uua rapae: inde salgamarū qui salgama uendunt: & in salgamis condiedis
loca frigidissima & siccissima esse debent: ne mucore corrumpantur. Nunc zītum cupit: q̄a nul
lo alio tempore uilius est salgama. Capparis feritur in siccis locis area circum effossa structis
undiq̄ aut ex natura ripis: aut ex artificio lapidum: ut luxuriam permittatur: strangulat enim lo
ci fertilitatem: aestate floret: uiret etiam post uergiliarum interitum. Inula suo aspectu ac na
tura tristitiam affert: feritur interuallo quadrantali: ac stercoreato loco: in fruticem crescit: radice
cibus serpit ut harundo commanducata a ieiunis dentibus prodest eius radice succus. tineas pel
lit. sicca in umbra cum thuris farina tussientibus. prodest: & uenenatis moribus obsistit. Fe
rulæ p̄dagogorum scepra: ut Martialis ait: & pueris timori sunt: Senio propter leuitatez ad
iumentum prestant. Quibusdam in locis pro nutrimento ignis furnis: & fossis admouent. lub
sellia ex his etiam fiunt: earum semen cum caule ante maturitatem cibus adhibetur: si cum mel
le sumitur: cibus talis stomacho utilitatem præbet: Caput tamen grauat: iratam hiemem ne
gligunt ferulæ: prometheus his ad solem adactis: mortalibus ignem restituit. menthae mons
est: ut strabo meminit: dictus a plutonis pellice: quam proserpina in herbam mentam mutauit
Huic pluto domum amoris petenti uirile membrum tradidit: quod a se mentulam nominauit
Sed plinius ait mentae nomen suauitas odoris dedit: graeci mentam nominauerunt. uideturq̄
dicta menta q̄ mentas grato odore percurrat: feritur melius surculo quam semine? Anethū
& anesum: ut culinas: ac medicorum officinas excitet feritur: quemadmodum sit pistrinis calli
dam habent uim uenenis aduersantem. Rutae uis uenena extinguit: in medicaminibus mul
tū iō potestatis hēt: ex ea officii mēcorabile antihidotū: qd̄ legneus magni pō. libertus uicto mi
thridate i arcas regis regia' māu scriptū cōpit: p̄ronoq̄ attulit: ipator optius nō mius gauisus
ē regia trophea in gremio collocasse iouis: quam hoc ciuibus suis afferre at libertus: cuius uita
& doctrinam libro primo: tranquillus scribit sicuti pleraq̄ mithridatis inuenta: sic & hoc pro i
becillitate salutis hominum litteris mandauit. Rutae praeterea manipulus: si liquamen: uel
oleum desierit admixtus dapibus: & liquaminis & olei uicem praestat: ac escam sapidiorem fa
cit: quod uenenis aduersetur: argumento ē musela cum id cibi p̄gustet: pugnatura cuz serpēte:
palladiæ baccae: olei: quia oliua est dicata palladi: ut in cunabulis athenarum conspicitur: fili
us. Nullaque palladia sese magis arbore tollit. martialis: & palladis arbor. Sinapis profilit
cum tanta acrimonia ut lacrimas ciat comedenti: plantamelius transfertur. p̄thagoras tria
genera facit: unum gracile: alterum simile rapae foliis: tertium erucae usus eius in pulmentariis
est: cū in patellis decoquitur. Semen tritū admixto multo ac melle ac uua passa: nec non de fru
ti paululum confectionem gustu suauē efficit: qua urbs nostra hieme utitur: nec decrescit si adu
cius cinama & cariophales: Sinapis & siluestris est & fatiua.

Salgama
Salgama

capparis

Inula

Pocula
menta
menta

methur
Anesum

Ruta
Antidotum
Antidotum

Sinapis

patum
22
de frumibus
Olus atrū ad macerias seni gaudet: q̄a umbra fouet. si alternatim frutices legeris ī uno quo
q̄ loco cōualefcit. & si radicitus nō euellas: quo durabit. Pull. i. atrī. Terrā pullā nigrā dicitur
mus: & pullatos p̄ceres a colore uestiuz. Cepa icremēra hēt capitis: uno surgit fruticē: cō
ditis apitians apta. egypto numē fuit: ea numā rex iouē delulit: humorē ex oculis comedē
ti puocat: iō oculoz caliginē ipso olfatu medet̄. Siluestris est & fatiua: sicapita cepaz & alioz
& ulpicoz aqua salsa & tepida pungant: & sicco loco borez obiciunt: diu durāt. peregrinā
fuit lepidū: p̄ferē & cunle

& origano cū scuti cauerit
post lato sationē ad terrā
p̄cidit: & stercoat: q̄a so
let uioleta hyemis emori:
usus eius n̄ nisi cū lacte q̄d
reddit: sapidus. plinius ait
lepidū ni facit cutē emun
dat post cera & rosaceo le
pras tollit: & ulcera cicat
tricū: dentiū dolores alliga
tū brachio cōpescit. Co
lumella dicit q̄ lepidū du
cit signa & ulcera q̄ mulie

Se quæ laceffeti fletum factura synapis :

Atq; oleris pulli radix lachrymosaq; cepa

ponitur: & lactis gustus quæ condiat herba

Deiectura quidem fronti data signa fucarum :

Vimq; suam icero profitetur nomine graio .

Tum quoq; conseritur toto quæ plurima terræ

Orbe uirens pariter plebi regiq; superbo

Frigoribus caules & ueris cymata mitit .

Quæ pariunt ueteres ceposo littore cumæ .

Quæ marrucini quæ signia mō te lepino ,

20
res sibi ex fucis fecerit: Noīe graio: q̄a leprā tollit: q̄ gr̄ce lepis lepidos d̄r: & ulcera facies
ex fucis silis uidet̄ leprosz formē. postea serēda est brassica: qua & nobilibz seruit & plebi &
hyeme caules mitit: uerno t̄pe cimata idē describit brassicaz genera. M. Cato tria ḡna p̄oit ī
illa simplicitate septēbrina latis folis caule magno. Apia q̄ ē crispa: tertia minutis caulibus
acerrima oīuz leni uocat̄: postea brassicē medicinas enūerat: q̄bus solis utebat̄ illa aetas: iō ac
cepimus ppl̄ in ro. q̄ngētis annis remediū tm̄ ex brassica ulū: uolumē ex ea chrisippus edidit.

21
Et pythagoras ptius celebrat. M. uarro p̄bat plinius rusticitatis amator laudibz effert atq;
gr̄cos septēbrinam appellare aeliam: & appiani similitudine foliorum apii dictam cliuaculā
dicere leuem carambē: serit̄ toto anno: & post cimata cauliculos educit: quos c̄lius apitius p̄
bat lapidissimēq; condit quo demū apponente drusus ces. Tī. cesaris f. fastiduit non sine paren
tis castigatione. Quod est quod p̄terierit gula: item apitius lapidiosis ganēz cōpositor plā
tandam brassicam iubet in fimo asinino: sūt alię species: cumana scilicet folio: capite patulo: ar
cina numerosioribus: & excellioribus folis: Triana bis computabili impendio: pompeiana
prociore caule: & infra folia crassefcit frigoris impatiens: brutia grandibus folis sapere acū
to. Sabellica crispis folis crassissimo caule: lacuturnina nunc lacuturnis: quae ubi turni lacus fu
it: postea turris remanet in conualle aricina additur & tyburtina: & silerensis & aricina quē nō
in conualle: sed in quodam campo aricē seritur: est & brassica siluris: quae maxime catoni cele
brata. Stabiana uero ad furcas caudinas: tenerrima est partenopenis tyrsuta uesleuina amarior
Sed interdum grator. Marrucina rubra paulum: paucis folis: signina breuior crassior & sappi
dior sup̄ ea non liquamē: s; oleū infundat̄: Est & cappadoca folis tenuioribz caule pene nullo:
priusquam in florem exeat contra boream & niues. & gelicidiā se frequentibus tunicis uestit
spissatq;: ut uix prima folia discernantur hieme: haec mensis apponitur: addito tū pipere cum
multo liquamine bubulo admixto & arietino & suillo: Sed paulum praeter haec minus sapit.
Germani eam sale & oleo tabefactam condiunt infictilibus ad totius fere anni cibaria hoc no
stris italīs nimium gracili palato fastidio est utuntur tamen: & aliqui intra italiam: quos anitalos
appellem ambigo. Iterum ad cauliculos redeo: quos apitius sale aspgi iubet ante quaz coquas
maceratos: quae aliquantulū ī ferri in aquā: & cūferuerint paulū eximi: oleumq; ifūdi. Cu
mē: ciuitas ī cāpania calchidēsiū opus: Marrucini ppl̄i sūt ī regiōe marloz ut silius lib. viii:
marrucia sil̄ fr̄er̄is emula pubes. Signia urbs: ē ī cāpania ī lepīo mōte p̄oita. Stabia uet̄ op

pidam in campania fuit quod lucius sylla legatus bello sociali missus a populo romano kalen-
dis mai deleuit: & in uillam abiit: huius ex agro decurrunt parui flumini sed amoenissimi uersus fur-
cas ciuidinas: uel uuius siue uesuus mons prope neapolim: & pomis & conflagratione: inli-
gnis uno tempore fatum saleio basso poetae: & plynio attulit. **Sebetos:** fons est neapoli:
cuius aqua uicari decurrēs: ones fere usus neapolitais prestat. papinius libro siluarū primo: Et

pinguis item capua & caudis faucibus horti:
Fontibus & stabiæ celebres & uesuua rura:
Doctaq; parthéope sebethride rosida lympa:
Quæ dulcis pompeia palus uicina salinis
Herculeis uitreoq; siler qui defluit amni:
Quæduri prebent cymosa stirpe sabelli:
Et tarris lacus & pomosi tyburis arua:
Brutiaq; & tellus: & mater aritia porri:
Hæc ubi credidimus resolutæ semina terræ
Assiduo grauidâ cultu curaq; fouemus:
Ut redeant nobis cumulo fenore messes.
Et primum moneo largos inducere fontis.
Ne sitis exurat concepto semine partum.
At cū fœta suos nexus adoperta resoluit:
Florida cū soboles materno pullulat aruo:
Primitiis plantæ modicos tum prebeat imbres
Sedulus irrorans olitor: ferroq; bicorni.
pectat: & angentem sulci exterminet herbam.
At si dumosis positi sunt collibus horti
Nec summo nemoris labuntur uertice riu:
Aggere præposito cumulatis area glebis
Emineat: sicco ut consuescat puluere planta:
Ne mutata loco sitiēs exorreat æstus.
Mox ubi nubigenæ fryxi nec portitor helles
Signorum & pecorum princeps caput effert undis:
Alma sinum tellus iam pandet adultaq; poscens
Semina depositis cupiet denubere plantis.
Inuigilate uiri: tacito nam tempora gressu
Diffugiunt: nulloque sono conuertitur annus.

collibus fuerit hortus ad quē nec riu nec fōtes pcurrūt: expecta quouq; sol arietē ingrediat. huc
q; trāfer plātasq; cōsuecāt puluere. Aneliter astra collocat q̄a tulerit phrixū et bellē tectos
nube. xi: kal. aprilis sol i arietē trāsītū facit. Aries princeps signoz: uel q̄ atiq; p̄cipiū ān̄a mar-
tio fecerūt: uel q̄ dignissimū sit ouillū pecus oīum pecoz. M. Varro libro quarto dicit at̄quos
huic pecori tauz tātū tradidisse: ut fabulę canāt habere lanas aureas: Vnde Hercul's cū hoc in:
hortis hesperidū iclulisset: putauerūt terrā illā educere mala aurea: Nā & ouis gr̄ce mila dicit:
Hac ēt cā lason cū argō autis colchas propauit arbitrās phrixēū arietē lanā h̄re aureā nō ab re
pastoralē uitā beatā dicebāt. **Inuigilate uiri: sic** Oui. li. vi: T̄pra labunt tacitisq; senescimus

pulchra tumeat sebetos a
lunna. pompeii: pom
petorū oppidum fuit in pla-
nitie situm prope larnum
flumi. De pōpeis mentio-
nē facit cato i re rustica. &
papinius i siluis: & pōpeia
ni placeāt magi octa larni.
Salinē herculeq; ppe ma-
re sit: ubi herculacū pōpeii
Siler siue silerus flūuius
q̄ diuidit lucaniā apicētis
cāpanoz: cui aqua uirgula
ta idurescunt: ut scribit Sil-
us. Sabelli: ppli a sabi-
nis orti fuere: habitantq; mō-
tes: q̄ sunt inter sabinos &
marlos. Brutii: sui & pa-
stos lucanoz fuere. nō
aufugere: & furti i regione
cōfederāt ubi consētia ē: q̄
fuit eoz metropolis: quaz
regionē pus auisōel hitaue-
rāt. Brutii multo post t̄pe
& ab hānibale & a romāis
pp eoz p̄fidiaz deleti pene
fuer: siue dignitate siue ho-
nore ad fūilia opa sēp coac-
ti. Vbi hęc fēia t̄cerit:
cura ut diligēter t̄ceris fo-
ueal sata: ne aut auisōel
carpani: aut pedibus calcē-
tur. Sic solēt cumulo fo-
noī uēire messes. nec obli-
uiscaris iducere aquas: ne
sitis ptus cōlūet: & cū eru-
perint sata parco umbre in-
roret et si opus fuerit pe-
ctat: eximatq; agētem i:
lāguidam herbā. Si uero in

uofum
basius

Siler
filecum

Axi 26

uofum

annis: & fugiunt freno non remorante dies: ideo inuigilate: & date quod terra poscit: **Capitulum** petur: a natura apii: quod crispum est. **Apium** dicitur ab apice: quia antiqui apicem capitis apio coronabant. **porri** duo genera sectiuum & capitatum sectiuo nero cęsar auctoritatem dedit: edens singulis diebus cum oleo pro conseruanda uoce: post saturationem defecatur: ut capite fiat crassius: laudatissimum in aegypto: mos hostię atq; aricie. **Sectiu** duo genera alterum quo utuntur medicamentariu: alterum fluidioris folii: cuius succo haustorium denariorum argenteorum pondere perit. **Melas** eques romanus in carcerem detrusus: iussu **Ti. cę. staphilinũ** plantam erraticam **plinius** uocat. plantentur etiaz peregrinę herbe: quas **hybla siciliae** mons nutrit. **Sicani**: siculi morgetes siciliam habitauerunt: inde dicta **sicania sicilia**: & a triangulari forma **trinacria**. **Croceę hyblę**: a colorum: ideo in hoc monte a pes multa: unde **mel hybleum** ut in **himeto mote atticę**: unde **mel atticę** & **himetium**. **Sanfucę** in cipro optimę: scorpionibus inimicũ succus decorati **tormia** discutit. **Diocles** hanc herbam amaracum ap-

pellat: **Egyptus** & **syria** sanfucum surculo melius q̄ semine prouenit: **Canopum** in egypto urbs non longe ab alexandria: quod ferunt condidisse **menelau** aurigam canobum: inde mutata littera canopum salutaris aeris benignitate homines allicit. **Cyrene** siue **cyrenia uirgo** fuit filia **pelei** regis **archadiae**: quam rapuit **apollo** e monte **pelio**: & in **affricam**: quae uergit in **egyptum** transtulit: ex qua filios suscepit quattuor **aristeum** nomium: **anteum**: & **argeę**: ab hac urbs **cyrene** dicta: condit quam **batbus** **cyri** filius **tesstalus**: **herodotus** uero dicit **batbum** milcuisse se **cyreneis**: **batbus** pater **archesilai**: qui ex **frixo** uxore alium creat **batbus**: **batbum** uero **cyri** filium non dicit **herodotus**: sed **polynestus** ex **nympha** et **bearci** regis filia eiecta in mare odio **nouercali**: q̄ puęit ad **isulã tereã**: cuius erat rex **polinestus**. **Cyrnus**: rex **corlicę** fuit q̄ **cyrena** ab eo dicta fuit p̄s **terãne** noiata: q̄ **terãnei** **thesstalię** h̄itauerunt: nũc loquitur de **cynara** filia regis **tracie** uersa in florẽ **lachrymãdo**: ut ex **lachrymis** **helenae** nata herba: quã appellat **heleniũ**. Ordo sic est: ponatur in hortis herba nata ex **lachrymis** **cynarae**: quae est imitata **lachrymas** tuas o **cyrenia** siue **cyrene**. **Mirra**: siue **mirra** filia fuit **cynrae** regis **cypri**: & conuersa in herbam: **Cynras** filius fuit **paphi**. qui urbem in **cyprium** condidit **paphum**: haec herba ab aliis ut **plinius** ait **smirna** uocatur. Et est similis **cicutae**: sed floribus ac flore minor: cibo non in suis uis cum uino menstrua: & partus cit laudatissima in acaia. **Eacii flores**: ex cruore **ęsiaricis** **stactim** nata dicitur herba **iacyntus**: **plinius** ait: haec herba mulieribus medet. **Eacii**: **iuppiter** ex **aegina** **asopi** filia genuit **Eacum** **eacus** genuit **peleum**: **thelamonem**: **phocum**: **thelamonem** & **iacem**. **Eacii flores** ab **proauo** **eaco**. **Amaranthus** nomine ipso: nunquam inarescit: id est semper niueus: sed alia est herba: quae a nobis **sempruina** dicitur: **amarantho** uero spica rubicunda potiusquam flos nullius odoris: **Alexandrino** palma datur: qui si in principio autumnus decerpatur: **hiemales** complet coronas.

apium un
apium un
linum
suum
acum
yum
bum
ona
us
us in
na
cino
ra
rium
ab
ita
anthus
una

bezod

Nunc ueniat: De lactucis incipit loq̄: quę adeo gratae: ut quosdam ciues lactucinos in uale-
ria gente ab se nominauerint: apud antiquos unum genus lactucarum fuit: quod a copia lac tis
appellauere lactucam: hoc præcipue s̄onum fuit. Quidam fecere tria genera unum angustis fo-
lis: alterum rotundi caulis. Tertium sessile laconicum uocant alii coloris & temporis & satus
discreuere. Nigra ianuario f̄tiur. Alba Martio. Rubens Aprili. Est & purpurea lactuca: quā ce-
ciliam uocāt: rotunda uero & latis folijs ueneri refragat̄. Ideo eunuchum uocant. Omnis lactu-

lactuc
lactuc

Cecilia
Kotis

lactuc

Et quos mille parit diues natura colores
Disponat plantis olitor quos semine seuit.
Nunc ueniat quamuis oculis inimica coramble:
Iamq; salutari properet lactuca sapor:
Tristia quę releuat longi fastidia morbi.
Altera crebra uiret fusco nitet altera crine
Vtraq; ceciliū de nomine dicta metelli:
Tertia quę spisso sed puro uertice pallet.
Hęc sua cappadoce seruat cognomina gentis.
Et mea quam generāt tartessi littore gades.
Candida uibrato discrimine candida turso est
Cypros item paphio quam pingui nutrit in aruo
punicea depexa coma sed lactea cure est:
Quot facies totidem sunt tempora quamq; serendi:
Ceciliam primo deponit aquarius anno.
Capadocamq; premit ferali mense lupercus.
Tuq; tuis maior tartessida pange kalēdis.
Tuq; suis paphiem iterum iam pange kalēdis:
Dum cupit & cupide querit se iungei matri:
Et mater facili mollissima subiacet aruo.

ca refrigeratiua ē natura e-
state. grata stomacho. hac
cōseruatus fuit Diuus augu-
stus egritudine: cōsilio & au-
toritate ātonii musa m̄dici
lactuca fastidium aufert ap-
petitum cit. Columella
nunc hec genera facit & ru-
bicundam & fuscā ceciliā
uocat: pallidā & spissis fo-
lis capadocam. Albicanti-
bus folijs tartessida: siue ga-
ditanam puniceā: & ha-
bundantis lactis paphiam
hec sola fuit apud antiquos
Italos. Cecilia seritur Ianu-
ario: capadoca februario:
Tartessida Martio paphia
aprili. Cecilia acie cecilio
dicta capadocia prouincia
masia proxia bithinię. Tar-
tessus urbs fuit In littore p-
pe gades unde familia colu-
mella emanauit. loc⁹ hoc
nomen accepit a tartaro:
ut meminit strabo ppter
subterraneas illic cauernas
Ex hoc homerus unum of-
inferni constituere uidetur

Cecilia

q̄t̄p̄ la
serenti
Capadoc

Tartess

philio: ubi est urbs paphos dicata ueneri: & qua paulo ante diximus decimo q̄nto Kalendas fe-
bruarii aquarius incipit exoriri decimo septimo Kalendas februarii ingreditur aquarium. Aqua-
rius Ganymedes est: qui pocula diis ministrat: per hunc ianuarium intelligimus. primo āno
quia ianuarus est principium anni. Lupercalia fiebant mense februarii. Sacra panis lycei ar-
cadici. Lupercus dict⁹ a lico: quia lico lupus est: uel aluendo: quia tunc luebatur id est purga-
batur per caprum: Nudi enim sacerdotes luperci currendo lustrabant ciuitatem. & uerberabāt
pregnantium manus mulierum: ut facilius essent partus Sona ex conio capri: Mense ferali
quia mense februarii fiebant parentalia. i. sacrificia inferis diis: quę feralia dicuntur sacrificia in-
ferorum hinc dicitur mensis. Sabini dicunt februum. i. purgamentum: & februlare purgare le-
gitur in antiquitatum libris uel a februatō die quo ciuitas lupercis lustrabatur: ut scribit Varro
Martius a marte nomen habet. Aprilis a uenere quę paphia dicta est. Venus nata fuit a spuma

Cypros
paphos
Aquarii

feralia
lupercalia

maris: idest aphrodite. S; melius aprilis ab apenendo. In genera nūc sunt: describit uera uia
tempus quod genitale animantibus herbis est & deos hoc etiam tempore coelum incipit li-
nari ac mare. Pater equoreus: .i. oceanus cui uxor fuit Thetys. Regnator aquarū Ne-
ptunus: cuius uxor Amphitrite: quę diu reluctata est fugiens toros ut uirginitatem seruaret: tā-
dem Neptunus delphinum misit: qui diu nauigando peruenit ad puellā: cui persuasit nuptia: s.
Quare Neptunus delphinum inter astra collocauit: & uere mare implet nymphis natantibus

Iuppiter: et suscitatur amo-
res in danaem filiam Acris-
si qua potius fuit in aurū
liquefactū uersus. Acris-
sioneus: nomen declinatū
ab acrisiōe patronymicū
nomen ab acrisio. .i. danae
filia Acrisi. Imbre. .i. au-
ro liquefacto. S; quid ego
dicit hec canēda esse a po-
eta cui metalaurus fronte;
cigit. Iaurus dicata phoe-
bo: uel quod fulmine non
tangatur: uel q̄ daphne pri-
ma amata a phoebo in lau-
rū sit mutata. Delphi-
ca: in phocidē duę clare sūt
urbes ubi oraculū Apolli-
nis pitthū & elatea oppor-
tuno sita loco. Orgia sa-
cra bacchi sunt mulieres fa-
ciebant. Corybantes in
ida monte phrygiae
Saltando et cantando sa-
cra cybeles faciebant: &
facerdotē excisis testibus
degebant

Iuppiter: ex electra genuit i-
samothiacē in iuliasuz dar-
danum & cybelem: quę sa-
crifici more; ut archigalli
nunc faciūt. Electra mater
docuit. Iasius uxorē duxit
Cybelem: ex qua suscepit
Corybātus edoctus a m̄re
in phrygiā ad patrē darda-
num transit & in ida confedit multosq; talia sacra edocuit. quos a nomine suo corybātes appel-
lauit. Dindimō mōs in phrygia i quo cybeles sacra fiebāt: & dicimus nūero pl̄i didima. parna-
sus: mōs q̄ phocidē fac̄ bipartitā incūbētē boetię. Sub parnaso habitauerūt hiātes populi: ude
aque parnasu fōtis, hiātida dñr musis sacer: i quo surgūt duo colles. Alter dicitur citheron phoe-
bo. alter nisa baccho dicatus. In eo uallis pirene: ubi sūt silētia musaz: hic sūt antra māsiones
poetarū in q̄bus ignē pro fomēto faciebāt: undē a fumo pirene pallida fiebat: sic poetę pallidā pi-
renē dicūt. Et Nisa in aphyrica urbs ubi natus bacchus: q̄ dionisius est dictus. .i. filius iouis & Ni-
sē. Alia nisa urbs ē in prima idia: quā uictor indoꝝ bacchus edidit: silētia qa nemo ingēs illic ē

In genera nūc sunt genitalia tempora mūdi:
Nunc amor ad coitus properat: nunc spiritus orbis.
Bacchatur ueneri: stimulisq; cupidinis actus
Ipse suas adamat partes & foetibus implet:
Nunc pater equoreus nūc & regnator aquarū
Ille suam tethym: hic pellicit amphieritē:
Et iam ceruleos partus enixa marito
Vtraq; nunc referat pontumq; natantibus implet:
Maximus ipse deum posito iam fulmine fallax
Acrisoneos ueteres imitatur amores:
Inque sinus martis uiolento defluit imbre.
Nec genitrix nati nunc aspernatur amorem.
Sed patitur nexus flammata cupidine tellus.
Hinc maria hinc montes hinc totus deniq; mundus
Ver agit: hinc hominū pecudum uolucrumq; cupido
Atque amor ignescit menti seuitque medullis:
Dum satiata uenus foecūdos expleat artus.
Et generet uarias soboles: sepeque frequentet
prole noua mundum: uacuo ne torpeat euo.
Sed quid ego inferno uolitare per aethera cursu
passus equos audax sublimi tramite raptos
Ista canat maiora deo quem delphica laurus
Impulit & rerum causas & sacra mouentem
Orgia naturæ secretaque foedera cæli.
Extimulet uatem per didima castra cybeles
perque citheronem nyseia per iugabacchi:
per sua parnassi per omissa silentia musis:

Sub parnaslo est fons castalius: & delphi liberum oppidum oraculo Apollinis insigne. Et alibi uersus atticam fontes byppocrene: & Aganippe. Et in attica regione saltus citheron ostendit. Filii pieri regis certauerunt cum musis cantu. & cum essent uicti: ab eis musæ uictrices nomen acceperunt & dictæ pierides ut Ouidius indicat inde quæcunq; musarum sunt piera dicuntur. Pean dictus est phoebus. Delius: a delo insula in mariaægeo: & ab eius mōte cyntho cynthius. In ea celebre templū & iarius fuit apollinis emarati: a quo totius insule fama manabat. Aristoteles dicit insulam appellatā

pieri nemoris bacchea uoce frementem
Delie te pean & te eue eue pean:
Me mea calliope cura leuiore uagantem
Iam reuocat: paruoque iubet decurrere gyro:
Et secum gracili connectere carmina filo.
Quæ canat inter opus musa modulante putator
pendulus arbutis olitor uiridantibus hortis.
Quare age quod sequitur paruo discrimine sulci
Spargantur cecis nasturtia dira colubris
Indomito male sana cibo: quas educat aluos
Et satureia thymi referens tymbraque saporem:
Et tenero cucumis fragilique cucurbita collo:
Hispidam ponatur cinara quæ dulcis iaccho
potanti ueniat nec phoebograta canenti:
Hæc modo purpureo surgit glomerata corimbo
Mirciolo modo crine uiret deflexaque collo:
Nunc adoperta manet: nunc pinea uertice pingit:
Nunc similis calathospinisque minantibus horret:
pallida non nunquam tortos imitatur achantos:
Mox ubi sanguineis se floribus induit arbor
punica: quæ rutilo mitescit tegmine grani.
Tempus haris satio famosa que tunc coriandra
Nascuntur gracili melantia grata cumino:

ci erumpunt de terra. Coluber: serpens est. Satureia est male sana aluis quas aluos educat. Alii qui Satureiam tymbra dixerunt. unde Tymbreus apollo: similis est thimo falso. Aliqui existimauerunt non nasci nisi prope littus. usus eius si parcus prodest propter callidam naturam: si multus nocet. Raroque mensis apponitur. Cinara: gratubolus est: & hoc sortituz nomen quod cineribus gaudet. Aliud. n. sterces non cupit. portionibus grata: ideo uocem strangulat: quia corpus enerue reddit. hæc ad similitudinem hederæ corymbos nutrit. Reliqua eius natura carminibus facile colligitur. Hæc nunc pro hareolis coriandrum præcipuum aegyptium est: serpentes fugat. Alii melantium dicunt gratum. Alii nigellam. Alii melaperion leuissimum odoris cibus gratum. Serpenti ac scorpionum plagis medetur: Bibitur & contra araneas. In uigore tedit: idem dicitur gratum cumino.

quia repete apparuit

.i. manifesto: quia manifestata fuit. Hiernati diana & Apollo. sepe numero concutitur. Alii ortygiæ Alii cynetum: Alii asteriaz Alii cynthiam dixerunt. multa de hac. M. uarro & mutianus & plynius: Incunabula uero strabo docet.

Teium: urbs in paphlagonia ut Salustius scribit in hac ortus fuit Anacreon ut ponius meminit: & ouidius sic ait. Quid nisi cum multo uenerem confundere uis no precepit lirici teia musa senis In hac urbe templum fuit apollinis: unde Apollo teius dictus: Chios insula in mari pamphilio olim dicta etholia. Cleobolus chiaz appellat a chione nympha. Alii a Mnechos albus est. Machareus lesbis rex primus coloniam in chium duxit: cui filium præfecit In hac templum apollinis: unde chias apollo Nasturtium: cernarium in torsione appellatur serpentibus aduertatur & illis qui humiditate fere ce

apollis + t

nasturt

Satureia

Cinara

melant
Nigella

enda
razus
opu
no
bo
hom e
tu
slow
abeloides
uf
fius
flu
mōf

Alparagi duo genera hortense & siluestre: sed incultum gratius est. Quod corrudam: alii li-
bycam uocant. Asparagus dicitur non a greco: aut ab asperitate: ut scribit Varro: Sed ab calōa
uoce: quę caulem significat: quia hęc herba semper crescit in caulem & uirgultum. Moloche
ab alio beliotropium dicitur solem semper sequitur: Alia est herba quę uocatur bionias pampi-
norum amoenitatem prestat: ideo in fenestris apponimus luxurians semper: alligatque quicquid
obuiam habet: quom dicit. Ceu littera proxima primę. i. B. quę est proxima A. Mucro

ne: id est stilo: In cęreis pu-
gilaribus stilo scribimus.

Beta duplex nigra & candi-
da: Tam uer purpureū. Ho-
merus tris celebrat flores:
Lothū. crocū: & hiacithū
Lothus in phrygia laudatiss-
sima Crocum in grecia. Sabei
populi in arabia felici sunt
apud quos omne pecoris
& odorū genus est: ut bal-
samus. Cassia: thus: mirra
cynamuz. Aliud tamen ha-
bet infelicitatis serpentum
.s. multitudinem colore ru-
bicundo palmi lōgitudine
quulnus letale faciūt: eorū
metropolis ē saba. Nulla ē
apud hos ambitio. Sabęuz
mare fere albo uidetur co-
lore: Insulas habet felicissi-
mas. Pegasus equus na-
tus e sanguine medusę: qui
ungulis fontē fecit sub par-
naso mulis gratuz: und mu-
se pegasides dicuntur.

Achelous: e pindo monte
fluit et holiā ab acarnania
diuidens in forma hominis
cu; hercule pugnauit: inde
in forma tauri: cui hercules
alterum ex cornibus exes-
mit: & ipse in fluum mu-

tatus est. Nymphę acheloides sunt comites musarū: menalus mons archadię. Amphrsius
fluuius thessalię iuxta locum bebidem: ad quem phoebus: ut ostendit Valerius Flaccus libro
primo pauit armenta regis admeti. Dryades nymphę quercuum sunt. Napeę florum. Tē-
pe silua in thessilia. Cyllene mons archadię: ubi enutritus Mercurius: Cyllenius dictus est: Ly-
ceus mōs archadię ubi pan uenerabatur & unde luperci: & ubi nobile delubrum iouis lycei con-
spicitur. Halesus fluuius: & mons non longe ab aethna: ubi proserpina flores legit cum aliis
uirginibus. prisco enim tempore tres deę fortitę erant insulam Minerua circa imera; habitabat:

Et baccha asparagi spinosa profilit herba.

Et moloche prono sequitur quę uertice solem:

Quęque tuas audax imitatur nysie uitis.

Nec metuit lentis nam uepribus improba surgens

Achrados indomitasque bionias alligat alnos.

Nomine cum graio ceu littera proxima primę

pingitur incera docti mucrone magistri.

Sic & humo pingui ferratę cuspidis ictu

Deprimitur folio uiridis pede candida beta:

Quin & odoratis messis iam floribus instat

Iam uer purpureum iam uersicoloribus anni

Fœtibus alma parens cingi sua tempora gaudet.

Iam phrygę lotę gemantia lumina promant:

Et conuiuentis oculos uiolaria soluunt:

Oscitat & leo & ingenuo confusa rubore

Virgineas adoperta genas rhosa prestat honores?

Celitibus templisque sabeum miscet odorem.

Nunc uos pegasidum comitis acheloidas oro

Menaleumque choros driadum nymphasq; napeas

Quę colitis nemus amphrisique & thessala tēpe

Quę iuga cyllenes & opaci rura lycei:

Antraque castaliis semper rorantia guttis

Et quę sicani flores legistis haleli.

Diana syracusis: & in proxima insula ortygia: ubi erumpit aretusa fons ex alpheo. proserpina floridos campos iuxta etnam. Eam raptam pluto curru uexit per meatus subterraneos iuxta syracusas: ubi fons nomine cyanes: Quare syracusani singulis annis in eo loco ut scribit Diodorus libro undecimo proserpine sacrificant. Aetna mons sycilię uicinus uertice dicunt esse plantiemy cinericiam nulli peruiam: ut Strabo ait: & in medio craterem profundissimum unde exhalat fu-

mus & ignis: & exesi punices: Hinc credunt deicisse se Empedoclem Sed ga adhuc locum pueniri non potest ampliantes fabularum ferreos calceos epedocli prebuerunt. Loethe: fluius obliuionis in inferno: unde loetheus tyrannus. i. pluto uocat columella habet omnis nymphas: ad quem parauit hortum: ubi nullas inesse frondes predicat.

laque dioneis Dione mater ueneris. Venerea hortorum est. Rhosa colorum habet purpureum.

purpura: genus conche cuius sanguine tingitur pannus eiusdem nominis: Sarni: genus est conche: sic & ostrea capiuntur Hec ad tyron & sydonam in mari phoeniceo: & exeorum sanguine tingebatur pannus: qui fenatus a plebe diuidebat.

Purpurati erant consules Triumphantem uero purpurati auro interiecto. preciosus uestis ostrum dicitur: & sarrana purpura tyria sydonia phoenicia. & quia illic regnauit. Agenor pater cadmi: ideo agenorea & cadmea: Coccina uero dicitur a cocco: cuius succus pannum tingebat. Vetus purpure romę fuit a principio: quia Romulus primus: tuz

alii reges trabea purpurea usi sunt: ut plinius indicat: Syrius stella est in lingua canis lucidissima pyrous lapis preciosus a color ignito dicitur. Hesperus filius aurore fuit: cui amore pro pulcritudine miter perita fuit: postea in lilua dilagravit. Sed diodorus dicit Hesperum fuisse filium Athlatis: & ascendisse montem athlatis: neque amplius redisse: ut cum in iter itellas relatus: & lucifer etiam dicitur.

manus
cia
mum
m
on
is
mum
T

Iris filia thaumantis fuit:
qua uisa est Iuno semper nū-
tia. Thaumantias patrony-
micū ē. Iubar lumē ē ut do-
cet Varro: pōit sepe nūc-
ro p̄ aurora. Hiberna hispa-
nia a fluuio bibero: Inde hi-
berū mare hispāu; ī occidē-
te ubi sol occidit efficitq; oc-
casu mare rubicūdū Balsa-
mū: non multum a narcisso
differt: eius satu terra sterile
scit. Balsamū ut Cornelius
celsius ait est modica arbor
ut quisq; ramus intumuit: si
uim fieri adhibeas pauent
uene fragmie lapidis aut te-
stē apcriuntur: humor ī usu
medicantium est p̄cipuuz
monte libano. Ex balsamo
magnum uectigal collige-
bant. Ideo plynus bellum
cu; hyerosolimis fuisse p̄-
balsamum scribit. Casia nō
modo herba iucunda & o-
dorifera: sed ē ad meden-
duz necessaria peregrina ē.
Olim uero romanus ager si-
nu suo nutriuit ut idem Co-
lumella indicat. Vidimus ī
hortis nostris florentē ca-
siaz. Venus p̄est hortis:
Flora: floribus. Bac-
chus odoribus. Portu-
sus: deus portus est. Aliter
Pilemon dictus filius fu-
it Athamantis: Geru-
lus a gerendo dictus rusti-
cus dicitur qui gerit fructus
& herbas. Chilyndrus
istrum rusticanus; ad premē-
dum solum terre. Ocy-
num: non facile nunc co-
gnoscit. seritur septembri.
Transfertur martio: scorp-
iones creat ut plynus scri-
bit in methaphysica si teste
per triduum supponitur.
Pulex a nigrore puluis in
hortis sata rodit. Scribit
remedia ad euitanda anima-
lia que solent nasci in her-
bis: et ad euitādos ibres &

Quare age uel iubare exorto iam nocte suprema:
Vel quom phœbus equos ī gurgite merfat ibero:
Sic ubi odoratas prætexit amaracus umbras.
Carpite narcissiq; comas sterilisq; balausi:
Et tunc ne coridonis opes desprenat alexis:
Formoso nays puero formosior ipsa
Fer calathis uiolam: & nigro pmixta ligustro
Balsama cum casia nectens croceosq; corimbos
Sparge mero bacchi: nam bacchus cōdit odores.
Et uos agrestes duro qui pollice mollis
Demetit's flores: cano iam uimine textum
Surpiculum ferrugineis cumulate hyacithis:
Iam rhosa distendat contorti stammina iunci
pressaq; flameola rumpatur fiscina calta.
Mercibus ut uernis diues portunus abundet:
Et titubante gradu multo madafectus iaccho
Ere sinus gerulus plenos grauis urbe reportet:
Sed quom in maturis flauabit messis aristis.
Atq; diem gemino titan extenderit astro:
Hauerit & terris lernei brachia cancri:
Allia cum coepis cereale papauer aneto
Iungite: dumq; uirent nexos deferte maniplos:
Et celebres fortis fortunæ dicite laudes:
Mercibus exactis hilarisq; recurrite in hortos:
Tum quoq; profcisso riguoq; insperfa nouali
Ocyma comprimite & grauibus densate chylidris
Exurat sata ne resoluti pulueris æstus:
paruulus aut pulex irrepens dente lacestat
Neu formica rapax populari sēina possit:
Nec solum teneras audent erodere frondes
Implicitus conche limax hirsutaq; campe.
Sed quom iam ualido turgescit lurida caule
Brassica cumq; tument pallentia robora betae
Mercibus atq; olitor gaudet securus adultis
Et iam maturis querit supponere falcem:
Sæpe ferus duros iaculatur iuppiter ignes
Grandine dilapidans hominum boumq; labores:

supponitur
dogommit

Sæpe etiam gravidis irrorat pestifer undis :
 Et quibus ifestæ baccho glaucisq; salictis
 Nascuntur uolucres: serpitq; eruca per hortos
 Quos super ingrediens exurit fœmina uisu:
 Quæ capitis uiduata coma spoliataq; nudo
 Vertice trunca iacent tristi consumpta ueneno.
 Hæc ne ruricolæ paterentur monstra salutis
 Ipsa nouas artes uaria experientia rerum
 Et labor ostendit miseris ususq; magister:
 Tradidit agricolis uentos sedare furentis
 Et tempestatem tuscis auertere sacris.
 Hinc mala rubigo uiridis ne torreat herbas
 Sanguine lactantis catuli placatur & extis:
 Hinc caput arcadici nudum cute fertur aselli
 Tirrhenus fixisse tages in limite rurs.
 Utq; iouis magni prohiberet fulgura tarcho
 Sæpe sua sedes percinxit uitibus albis:
 Hinc amytaoïus docuit quem plurima chiron:
 Nocturnas crucibus uolucres suspedit: & altis
 Culminibus uetuit feralia carmîa flere:
 Sed ne dira nouas segetes animalia carpant:
 profuit interdum medicantem semina pingui
 palladia sine fruge salis cõspargere amurca:
 Innata ue æris nigra satiare fauilla
 profuit & plantis latices infundere amaros:
 Marrubii multoq; seri contingere succo.
 At si nulla ualet medicîa repellere pestem:
 Dardaniæ ueniunt artes nudataq; plantas
 Fœmina quæ iustis tum demum operata iuuenta
 Legibus obsceno manat pudibunda cruore
 Sed resoluta sinus resoluto mæsta capillo
 Ter circum areolas & sepem ducitur horti.
 Quæ quom lustrauit gradiens mirabile uisu.
 Non aliter q̄ decussa pluit arbore nibus:
 Vel teretis mali uel tectæ cortice glandis
 Voluitur ad terram distorto corpore campe
 Sic quondam magis sopitum cantibus anguem
 Vellere phryxæo delapsum uidit iolchos.

gelicidia. Tuscis. sacris
 quia omnis uis aruspicię &
 carminum a thuscis manauit.
 Hinc mala rubigo.
 rubigalia sacra instituta erant
 ne rubigo strangularet. In
 rubigalibus mactabatur cã
 tulus tractus ab uberibus
 canis. plinius libro .xxix.
 mares catuli placandis nu
 minibus bestiarum uice tenentur:
 ergo non solum hor
 torum peltes: sed etiam nu
 minuz iras catulis euitamus
 T Agel. aruspex fuit ethru
 scus Tyrhenia. ethruria
 dicitur. Tarchon: ethru
 scorum opulentissimus fuit:
 & aruspex optimus A
 mythaon. pater melampo
 dis medici. unde Amytha
 onius melâpus dictus. Hinc
 edocuit chiron filius saturni:
 & philareę filię ocean
 palladia amurca. pallas
 ut dixi oleam inuenit. unde
 fit oleum. Et olei sterus e
 amurca phryges inuen
 runt mulierem emittentem
 mēstruali morbo sanguinem
 debere circumdare hortos?
 plinius sic ait: negat Apol
 lo pestem posse crescere?
 Quam nuda uirgo restrigit
 Iolcos. uulgata urbs e i thes
 salia: & patria iasonis qui
 phryxæum raptū ex colchis
 i patriam contulit cū draco
 ne sopito magica icatãtõe
 ope et auxilio medeę. Me
 dea filia oetę fuit et echatef

rubigo

Tarchon
 Tages
 Amythaon
 Melampus
 Chiron
 Philaree

ul. amurca

foror cyrces magica que draconem custodientez uellus aureū sopiuit: & argonautis tradidit
post necatos filios ad aegem athenarum regem iuit. Inde in mediam: hinc pulsa tandem in itali
am uenit: & conleat in regione marforum: ubi magicam artem: & sopire serpentes docuit: Ali
dicunt draconem fuisse interemptuz ab argonautis ualerius flaccus hanc materiam nobili & he
roico carmine pluribus libris aperit. Eruca salax. i. Libidinosa Lapatum alii dixerunt runcicē &
eius generis siluestrem ofcalidon dicunt. Aliqui osilapaton. Aliqui hidrolapaton: & hippola

paton. Vis lapati ē ciet̄ ur̄
nam. & large sumptum uē
trem soluit caliginem oca
lorum discutit.

Scila no
bilissima ē e generibus bul
borū eius duo genera: mas
culum albis foliis femina ni
gris. Additur tertium ge
nus cibus gratum. Epimeni
don uocant angustiore &
minus aspero folio. Ruscus
est ubi includitur semen as
paragi. Asparagus semper
crecitat in tyrsulo: ideo dicit
tyrsulo rusco. Corruca ge
nus est asparagi. Tamus

herba ē minutis foliis. An
drachia herba que solet in
nasci montibus. Antea sul
ci sūt & in uineis & in agris
& i hortis. phaselus & pha
seolus dicitur: si fuerit ppi
or a triplici: atriplicem ne
cat. Atriplex genus est ole
nis: quod rustici spinactum
uocant. Sed spinaciu pro
prie non est a quo lōge na
scitur differt. phaselus siliq̄
habet oblongā. dicit̄ autez
phaselus a phateolo insula
maris egei p̄xima olympo
und̄ id legumen ad noi ma
nauit. Late Columella se
ipsum declarat ad finem p̄
ximi uoluminis: cuz loquit̄
i de cucumere ac cucurbi
ta. pix laudatissima in nari
tia insula maris Ionij: Hi
metus mons in attica regio
ne ut dixi ubi multae apes.

Hamula uas est apud apitiū
sic lagena. De cane ongas
neo iā dixi. Hiperion solis
pater: sol hiperionis.

Arboreos aperit foetus:
ubi herbas descripsit.

Sed iam protocomos tempus decidere caules:

Et tartesiacos paphiosque reuellere tursos:

Atque apio fascēs & secto cingere porro.

Iamque eruca salax fœcundo prouenit horto:

Lubrica iam lapathos iam thami sponse uirescunt:

Et scyla tyrsulo sœpe nunc horrida rusco

prodit & asparagi corruca simillima filo:

Humidaque andrachne sitientes protegit antes.

Et grauis atriplici confurgit longa phaselus.

Tu modo dependens ricini modo more chylindri

Sole sub aestiuo gelidas per gramini ūbras

Intortus cucumis pregnansque cucurbita serpit.

Vna neque est illis facies nam si tibi cordi

Longior est gracili capitis quae uertice pende

Et tenui collo semen lege siue globosi

Corporis atque utero nimum quae uasta tumescit.

Ventre leges medio sobolem dabit illa pacem

Naryciae picis aut actei mellis hymeti

Aut habilem lymphis hamulam baccho ue lagenā

Tum pueros eadem fluuiis innare docebit.

Liuidus at cucumis grauida qui nascitur aluo.

Hirtus & ut coluber nodoso gramine tectus

Ventre cubat flexo semper collectus in orbem

Noxius exacuit morbos aestatis iniquae.

Foetidus hic succo pingui quoque semine fartus

At qui sub trichila manantem repit ad undam

Labentemque sequens nimio tenuatur amore

Candidus effeta tremebūdior ubere porcae

Mollior infuso calathis modo lacte gelato

Dulcis erit: riguoque madescit luteus aruo:

Et feret auxilium quondam mortalibus egris

Quom canis erigones flagrans hyperionis aestu

Arboreos aperit foetus: cum lataque moris

Hand
mela
mō
rachia
to
Hilus
solus
plop
etud
ula
na

Incipit de arboribus & in cipit a moris: Mora in egypto & cypro abundantis succi sūt. Trinus
eis color primū albescunt inde rubescunt: post nigrescunt. primū alba fuisse scribunt fabulę: col
lorem mutauerunt ex cruore. Thylbes, prunoz genera nigra & candida: & quę cum frugibus
maturefcunt ordacea. Asinina nigra sunt & a uilitate dicta cerma a purpurea laudatiora ab exter
na gente armenię suauissimi odoris. Solent & pruna adoptiua esse: & quę malis inseruntur: ut in
bētica regione malura dicuntur: Quę nucibus nucipruna: q̄ amigdalis amigdalina. Adduntur

mora
prunoz

Candida sanguineo manat fiscella cruore.
Tunc precox bifera descendit ab arbore ficus:
Armeniisque & cereolis prunis que damasci
Stipantur calathi: & pomis quę barbara persis
Miserat: ut fama est patriis armata uenenis.
Ac nunc expositi paruo discrimine lati
Ambrosios prebent succos oblita nocendi
Quin etiam eiusdem gentis denomine dicta
Exiguo properant mitescere persica malo.
Tempestiua madent quę maxima gallia donat
Frigoribus pigro ueniunt asiatica fœtu.
At grauis arcturi sub sydere parturit arbor
Linia calchidicis & caunis æmula chiis.
purpureaeque chelidoniae pinguesque mariscae:
Et callistrutis rhoseo quę semine ridet.
Albaque quę seruat flauae cognomina cerae.
Scissa lybica simul picto quoque lydia tergo.

& in totum peregrina quę
a ciuitate syrię damasco da
mascena nuncupantur. Sūt
& eulichina & siluestria. De
prunis nulla mentio est apud
Catonem: quo magis mira
tur plinius cum ante urbem
conditam latinus ager hac
arbore abundaret. Alii di
cunt coepisse post Catonē
persica tota asie fuerunt. &
a perside translata. unde &
nomen habent: & cum diffi
cultate primum transiere.
Nunc sponte proueniunt ī
rhodo translata ab egypto
persici minime fruticant
fabula esse uidei q̄ uenēata
sint. & cum cruciatu apud
persas gingi: a Syroque per
sarum rege proueneno in e
gyptuz translata: Ibiq̄ ter
ra mitigata tradunt. parte
egypti falso testantur hoc
pomo Cyrum necare uolu
isse: ut cunque tamen esset

p/roa

morsio

Arcturus

fuzoz

uuat non ut peregrinis sed ut patriis uti. In italia gallica quę duracina dicuntur. Et quae tarde
ueniunt asiatica sunt & præcocia: & per adoptionem ducta: nūc ī persica linia odoratiora & sapi
diora ceteris sub arcturo maturefcunt. Arcturus exoritur nonis septembris. Sunt & morina quę
intus moris colore similia: nullius pene odoris ac saporis cortice piloso: & per adoptionem facta
Alia persicus est quę ad nos nunquam peruenit myrtis rubentibus similis sata in mempha per
so Alexandri macedonis attauo. Vnde illi nomen: quae ex re alexander triumphans ex egypto
folia huius persici in coronam uictorię sibi insituit: ut plinius refert. In zona artophilacis fulget
stella una: quę arcturus dicitur. Eubora in mari egeo auulsa boetię fuit: ubi regnauit Lycaon: qui
ob mactatos hostes in lupum uersus est. In lignis montibus duobus Gerasto uergente in aphyricaz
& caphareo in bellepontum. Hic est urbs calchis. In hac & in chio insula de qua diximus nascū
tur artificio harum diues: a quibus exprimitur mel: quod postea decoctione siccatum fit concre
tum & in Sacharon transit. Ficorum genera hęc quę italia recepit. Ficus lydia: quae purpurea:
cui similis mamillana: callistruta sapore potentior: sed frigidissima omnium. Aphyricana prae
fertur cunctis suauitate: quae a multis Lybicanominatur ex praecocibus Tyburtine.

Sunt & ab auctonibus nominatę liuia pompeia quę commode siccatur ad annuos usus: Marfica inflatio est: & tumidior. Nigra est quę taterina siue rodia dicitur in hyeme maturatur chelidonia a chelidonii populis in britania nominata: est & serotina duri corticis. Est et precox siue alba siue nigra bifera est scilicet messe & uindemie. Fici seruntur autumno ut melius proueniant post uulcanalia nubibus pluuiam spondentibus: Tardipes: uulcanus appellat. scilicet claudus quia Iuppiter ira motus cęlestes e celo. Expulit: Et iunonem uinculis alligauit In olimpo: uulcanus uoluit matri uincula soluer

Iuppiter iratus filius e celo in scno deiecit ille preceps ruit & colam sibi fregit. ut ualerius flaccus libro 8o docet Amiturni: populi fuerit In sabina primi & nobilitate. Silius hinc amiturna choors. Bunias patronomicum nomen a fonte bunio: qui est in agro amiteruno sic & bunias ficus & nursina supradicto seruntur tempore. Nomina bacchi euchos: bonus filius cum a patre quererent menalius amenalio mote acrchadię lięus .i. soluo. Nā uinum mentē soluit leneus quē ē torcular bromius a sonitu Nictilius a nocte quia bachanalia noctu fiebant. Dionisius quia filius Iouis & Nyse. Nyfa urbs ē in egypto ut diximus in qua natus bachus. Ascrea oppidum & uicus in boetia prius hesiodi poetę qui uersus de rusticatione composuit. Et paucos hesiodus ascreus dicit ut Virgilius idem de se ait Ascreumque cano Romana per oppida carmen.

Q nin & tardipedi sacris iam rite solutis
Nube noua seritur cęli pendentibus undis
Congilis illustri mittit quā nursia campo.

Q uęq; amiturninis defertur bunias aruis:
Sed iam maturis nos flagitat anxius uuis
Euchius: exultosque iubet claudamus ut hottos
Claudimus: imperioque tuo paremus agrestes.

Ac metimus leti tua munera dulcis iacche
Inter lasciuos satyros: panasque bifformes
Brachia iactantes uetulo marcentia uino:
Et te menalium te bacchum teque lyeum.

Leneumque patrem canimus sub tecta uocantes
Ferueat ut lacus ac musto completa falerno:
Exudent pingui spumantia dolia musto.

Haftenus agrorum cultus siluine docebam
Syderei Vatis referens precepta Maronis.

Q ui primus ueteres ausus recludere fontis
Ascreum cecinit romana per oppida carmen.

.D.

.FINIS.

.S.

Marcus Antonius Alterius Ad Romulū Quirinum.

Sepultum tibi siluium quirine
Et flaccum tineis satis peresum
In lucem iliadas auos secutum
Reduxit patriæ decus camenæ
pomponii studiumq; corq; mensq;
Aphros quo Scipio tulit triumphos.
Et colchis gracili refertus auro
Iolchon repetit micans Iason.
Et te nunc Columella diues horti
Romanæ celebrem facit iuuentæ
Quare dat latiis situ colonis
Exutos Iuuiosq; sarsenasq;
Varronem patriæ togæ magistrum
Et chartas rigidi senis Catonis
Celsum Virgilium tremellumq;
Et doctis duo Iulios libellis:
Qui nomen tulit arboris stolonem
Da ergo Romule si quid hic meretur
Hos putres cariæ nihil ualemus
Cum tonsæ capitolium corollæ
Excussis uolis premant rholisq;.

Micus Antonie Alberts A3 R omnia Q unum

Epistolam oblationis p. hinc
Et hinc tunc facta per hinc
In faciem hinc tunc lectum
Redum hinc tunc lectum

II

760067

Epistolam oblationis tunc
Et hinc tunc facta per hinc
In faciem hinc tunc lectum
Redum hinc tunc lectum
Epistolam oblationis tunc
Et hinc tunc facta per hinc
In faciem hinc tunc lectum
Redum hinc tunc lectum

